Test Booklet No.
ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੰ.

Subject : ECONOMICS
Code : 309 EPB
Medium : English and Punjabi

Test Booklet Code
ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਕੋਡ

B

(Do not open this Test Booklet until you are asked to do so)

(ਇਹ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ)

*Time Allowed : **60** minutes* *ਸਮਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ : **60** ਮਿੰਟ*	*Maximum Marks : **200*** *ਕੁੱਲ ਅੰਕ : **200***	*Total Questions : **50*** *ਕੁੱਲ ਸਵਾਲ : **50***	*Number of questions to be answered : **40*** *ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ : **40***

Kindly read the Instructions given on this Page and Back Page carefully before attempting this Question Paper.
ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੰਨੇ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ।

Important Instructions for the Candidates :

1. This Test Booklet contains **50** questions printed in English and Punjabi. Out of these, the candidate is required to answer any **40** questions. If a candidate answers more than 40 questions, the first 40 answered questions will be considered for evaluation.
2. When you are given the OMR Answer Sheet, fill in your particulars on it carefully with **blue/black** ball point pen only.
3. Use only Blue/Black Ball Point Pen for marking responses.
4. The CODE for this Test Booklet is **B**. Make sure that the CODE printed on the OMR Answer Sheet is the same as that on this Test Booklet. Also ensure that your Test Booklet No. and OMR Answer Sheet No. are exactly the same. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of both the Test Booklet and the OMR Answer Sheet. No claim in this regard will be entertained after five minutes from the start of the examination.
5. Before attempting the question paper kindly check that this Test Booklet has total **28** pages and OMR Answer Sheet consists of one sheet. At the start of the examination within first five minutes, candidates are advised to ensure that all pages of Test Booklet and OMR Answer Sheet are properly printed and they are not damaged in any manner.
6. Each question has four answer options. Out of these four options choose the **MOST APPROPRIATE OPTION** and darken/blacken the corresponding circle on the OMR Answer Sheet with a Blue/Black Ball Point Pen.
7. Five (5) marks will be given for each correct answer. One (1) mark will be deducted for each incorrect answer. If more than one circle is found darkened/blackened for a question, then it will be considered as an incorrect answer. Unanswered questions will be given no mark.

P.T.O.

ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਦਾਇਤਾਂ :

1. ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ **50** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਛਪੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ **40** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ 40 ਦਿੱਤੇ ਉੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2. ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਤੇ ਸਿਰਫ **ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ** ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈੱਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਵੇਰਵੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਭਰੋ।
3. ਉੱਤਰ ਅੰਕਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈੱਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ।
4. ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦਾ **ਕੋਡ B** ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ **ਕੋਡ** ਉਹ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ 'ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਕੋਡ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੰਬਰ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੰਬਰ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਖ-ਵਖ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੁਰੰਤ ਇਸਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਲੈ ਲਵੇ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਾਅਵੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਹਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ **28** ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਇੱਕ ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।
6. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰ ਉੱਤਰ ਵਿਕਲਪ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ **ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪ** ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨੀਲੇ/ਕਾਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈਨ ਨਾਲ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹਾ/ਕਾਲਾ ਕਰੋ।
7. ਹਰੇਕ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਈ ਪੰਜ (5) ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਲਈ ਇੱਕ (1) ਅੰਕ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੱਕਰ ਗੂੜ੍ਹੇ/ਕਾਲੇ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਅੰਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕ.ਪ.ਪ.

Name of the Candidate (in Capital Letters) : _____
ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਨਾਮ (ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ) :

Application Number (in figures) : _____
ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ (ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ) :

Roll Number (in figures) : _____
ਰੋਲ ਨੰਬਰ (ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ) :

Centre of Examination (in Capital Letters) : _____
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ (ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ) :

Candidate's Signature : _____ Invigilator's Signature : _____
ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤ : ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ :

Facsimile signature stamp of Centre Superintendent : _____
ਸੈਂਟਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੀ ਦਸਤਖਤ ਮੋਹਰ :

1. _____ is a market where economic agents can freely exchange their endowments with each other.

(1) Market economy

(2) Centrally planned economy

(3) Aggregate demand based economy

(4) Aggregate supply based economy

2. Which of the following are correct statements ?

(A) Marginal Utility is the change in Total Utility due to consumption of one additional unit of commodity.

(B) Two Indifference Curves intersect each other.

(C) Marginal Utility becomes Zero at a level when Total Utility remains constant.

(D) Diminishing Marginal Rate of Substitution does not affect Indifference Curve.

(E) Indifference Curve slopes downwards from left to right.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (E) only

(2) (A), (C) and (E) only

(3) (A), (D) and (E) only

(4) (B), (D) and (E) only

3. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I (Characteristic)		**List-II (Implication)**
(A)	Equilibrium	(I)	Plans of all the consumers and firms in the market match
(B)	Excess supply	(II)	Demand decreases with an increase in income
(C)	Inferior good	(III)	Supply is greater than market demand
(D)	Price ceiling	(IV)	Imposition of upper limit by government

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

1. _____ ਇੱਕ ਮੰਡੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਆਰਥਿਕ ਏਜੰਟ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(1) ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ
(2) ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ
(3) ਸਮੁਚੀ ਮੰਗ ਆਧਾਰਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ
(4) ਸਮੁੱਚੀ ਸਪਲਾਈ ਆਧਾਰਿਤ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹਨ?

(A) ਹਾਸ਼ਿਆਈ ਲਾਭ ਵਸਤੂ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਇਕਾਈ ਦੀ ਖਪਤ ਕਾਰਨ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ।

(B) ਦੋ ਮਹਤਵ ਹੀਣ ਕਰਵ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ

(C) ਜਦੋਂ ਕੁੱਲ ਉਪਯੋਗਤਾ ਸਥਿਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਇੱਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(D) ਘਟਦੀ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਕਰਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ

(E) ਮਹਤਵਹੀਣ / ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਕਰਵ ਖੱਬੇ ਤੋਂ ਸੱਜੇ ਵੱਲ ਹੇਠਾਂ ਵੱਲ ਢਲਦਾ ਹੈ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (E)
(2) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (E)
(3) ਸਿਰਫ (A), (D) ਅਤੇ (E)
(4) ਸਿਰਫ (B), (D) ਅਤੇ (E)

3. ਸੂਚੀ-I ਦਾ ਸੂਚੀ-II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ)	**ਸੂਚੀ-II (ਪ੍ਰਭਾਵ)**
(A) ਸੰਤੁਲਨ	(I) ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆ ਹਨ
(B) ਵਾਧੂ ਸਪਲਾਈ	(II) ਆਮਦਨ ਵਧਣ ਨਾਲ ਮੰਗ ਘਟੀ ਹੈ
(C) ਮਾਤ੍ਰਾ ਪਦਾਰਥ	(III) ਸਪਲਾਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ
(D) ਕੀਮਤ ਦੀ ਸੀਮਾ	(IV) ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਮਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (I), (B) - (III), (C) - (II), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

4. When Elasticity of Demand Curve is 1 at every point on the Demand Curve, this curve is known as :

(1) Perfectly inelastic demand curve

(2) Perfectly elastic demand curve

(3) Rectangular Hyperbola

(4) Greater than unitary demand curve

5. According to the Theory of Consumer Behaviour, Inequality $p_1x_1 + p_2x_2 \leq M$ is called the Consumer's _____ .

(1) Budget (2) Budget Set

(3) Budget Constraint (4) Budget Behaviour

6. Choose the correct statements from the following :

(A) Adam Smith is termed as Father of Modern Economics.

(B) J.M. Keynes gave the Theory of Income, Output and Employment.

(C) Four Sector Model = C + I + G + (X – M)

(D) Store of value is primary function of money.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B) and (D) only (2) (A), (B) and (C) only

(3) (A), (B), (C) and (D) (4) (B), (C) and (D) only

7. Rearrange the given statements in proper chronological sequence in an ascending order (earliest to latest) :

(A) General theory of Employment, Interest and Money by Keynes.

(B) Mahalanobis was made a fellow of Britain's Royal Society.

(C) An Inquiry into the Nature and Cause of the Wealth of Nations by Adam Smith.

(D) The Economic Consequences of the Peace by Keynes.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (C), (D), (A), (B) (2) (A), (B), (C), (D)

(3) (A), (C), (B), (D) (4) (D), (A), (C), (B)

8. If there is no government and no foreign trade, then :

(1) $G = T = M = X > 1$ (2) $G = T = M = X = 1$

(3) $G = T = M = X = 0$ (4) $G = T = M = X < 1$

SPACE FOR ROUGH WORK

4. ਜਦੋਂ ਮੰਗ ਕਰਵ ਦੀ ਲਚਕਤਾ ਮੰਗ ਕਰਵ ਉੱਤੇ ਹਰੇਕ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ 1 ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਵ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਮੰਗ ਕਰਵ
(2) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਚਕੀਲੀ ਮੰਗ ਕਰਵ
(3) ਆਇਤਾਕਾਰ ਰੇਖਾ/ਹਾਈਪਰਬੋਲਾ
(4) ਇਕਾਤਮਕ ਮੰਗ ਕਰਵ ਤੋਂ ਵੱਧ

5. ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸਮਾਨਤਾ $p_1x_1 + p_2x_2 \leq M$ ਨੂੰ ਖਪਤਕਾਰ ਦਾ _____ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

(1) ਬਜਟ
(2) ਬਜਟ ਸੈੱਟ
(3) ਬਜਟ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ
(4) ਬਜਟ ਵਿਵਹਾਰ

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਕਥਨ ਚੁਣੋ :

(A) ਐਡਮ ਸਮਿਥ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(B) ਜੇ. ਐੱਮ. ਕੇਨਜ਼ ਨੇ ਆਮਦਨ, ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ।

(C) ਚਾਰ ਸੈਕਟਰ ਮਾਡਲ $= C + I + G + (X - M)$

(D) ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਮੁਡਲਾ ਕੰਮ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (C)
(3) (A), (B), (C) ਅਤੇ (D)
(4) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

7. ਦਿਤੇ ਗਏ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਰਤੀਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ -

(A) ਕੇਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਆਮ ਥਿਊਰੀ

(B) ਮਹਿਲਾਨੋਬਿਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਰਾਇਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸਦੱਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

(C) ਐਡਮ ਸਮਿਥ ਦੁਆਰਾ ਐਨ ਇਨਕਵਾਇਰੀ ਇਨਟੂ ਦ ਨੇਚਰ ਐਂਡ ਕਾਜ਼ ਆਫ਼ ਦ ਵੈਲਥ ਆਫ਼ ਨੇਸ਼ਨਜ਼

(D) ਕੇਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦ ਈਕੋਨੋਮਿਕ ਕੋਨਸੀਕਵੈਨਸੀਜ਼ ਆਫ਼ ਦ ਪੀਸ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (C), (D), A), (B)
(2) (A), (B), (C), (D)
(3) (A), (C), (B), (D)
(4) (D), (A), (C), (B)

8. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ -

(1) $G = T = M = X > 1$

(2) $G = T = M = X = 1$

(3) $G = T = M = X = 0$

(4) $G = T = M = X < 1$

SPACE FOR ROUGH WORK

9. The value of Nominal GDP is \$ 1100 and the value of Real GDP is \$ 1000. Find the value of GDP deflator.

(1) 0.9 (2) 1.1

(3) 1 (4) 0.8

10. Identify the correct statements :

(A) Stocks are defined over a period of time.

(B) Flows are defined over a period of time.

(C) Flows are defined at a particular point of time.

(D) Stocks are defined at a particular point of time.

(E) GVA at factor costs + Indirect Taxes – Subsidies = GVA at market prices.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (E) only (2) (B), (C) and (D) only

(3) (B), (D) and (E) only (4) (C), (D) and (E) only

11. If the supply of final goods is assumed to be infinitely elastic at constant price over a short period of time, Aggregate output is determined solely by the value of Aggregate demand. This is called _____ Principle.

(1) Aggregate supply (2) Aggregate demand

(3) Effective demand (4) Perfectly inelastic demand

12. Nominal Interest Rate =_____

(1) Real Interest Rate × Inflation Rate

(2) Real Interest Rate – Inflation rate

(3) Real Interest Rate / Inflation rate

(4) Real Interest Rate + Inflation rate

13. Value of MPS (Marginal Propensity to Save) is increased from 0.4 to 0.5. What would be the impact on Multiplier ?

(1) The size of the multiplier would be increased.

(2) The size of the multiplier would remain same.

(3) Value of multiplier is undetermined with the given information.

(4) The size of the multiplier would be decreased.

SPACE FOR ROUGH WORK

9. ਨਾਮਾਤਰ ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਦਾ ਮੁੱਲ 1100 ਡਾਲਰ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਦਾ ਮੁੱਲ 1000 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਜੀ. ਡੀ. ਪੀ. ਡਿਫਲੇਟਰ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲੱਭੋ ।

(1) 0.9 (2) 1.1

(3) 1 (4) 0.8

10. ਸਹੀ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ :

(A) ਸਟਾਕ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

(B) ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(C) ਪ੍ਰਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(D) ਸਟਾਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(E) ਕਾਰਕ ਲਾਗਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜੀ. ਵੀ. ਏ. + ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਟੈਕਸ – ਸਬਸਿਡੀ = ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜੀ. ਵੀ. ਏ.

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (E) (2) ਸਿਰਫ (B), (C) ਅਤੇ (D)

(3) ਸਿਰਫ (B), (D) ਅਤੇ (E) (4) ਸਿਰਫ (C), (D) ਅਤੇ (E)

11. ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਥਿਰ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਅਨੰਤ ਲਚਕੀਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਰਫ਼ ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ _____ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(1) ਸਮੁੱਚੀ ਸਪਲਾਈ (2) ਸਮੁੱਚੀ ਮੰਗ

(3) ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮੰਗ (4) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਮੰਗ

12. ਨਾਮਾਤਰ ਵਿਆਜ ਦਰ = _____

(1) ਅਸਲ ਵਿਆਜ ਦਰ × ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ

(2) ਅਸਲ ਵਿਆਜ ਦਰ – ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ

(3) ਅਸਲ ਵਿਆਜ ਦਰ / ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ

(4) ਅਸਲ ਵਿਆਜ ਦਰ + ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ

13. ਐੱਮ.ਪੀ.ਐੱਸ. (ਮਾਰਜੀਨਲ ਪ੍ਰੋਪੈਂਸਿਟੀ ਟੂ ਸੇਵ) ਦਾ ਮੁੱਲ 0.4 ਤੋਂ 0.5 ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਣਕ/ਮਲਟੀਪਲਾਈਅਰ ਉੱਤੇ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ?

(1) ਗੁਣਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਗੁਣਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਰਹੇਗਾ।

(3) ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(4) ਗੁਣਕ ਦਾ ਆਕਾਰ ਘਟ ਜਾਵੇਗਾ।

SPACE FOR ROUGH WORK

14. Paradox of Thrift means :

(1) If all the people of the economy increase the proportion of income they save, the total value of investment in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(2) If all the people of the economy increase the proportion of income they spend, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(3) If all the people of the economy decrease the proportion of income they save, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

(4) If all the people of the economy increase the proportion of income they save, the total value of savings in the economy will not increase, it will either decline or remain unchanged.

15. _____ depicts what has actually happened.

(1) Ex-Ante (2) Ex-Post

(3) Constant (4) Variable

16. If the value of Investment Multiplier is 5 and the increased income is ₹ 800 crore in an economy, then find the value of change in the investment in the economy.

(1) ₹ 4000 crore (2) ₹ 120 crore

(3) ₹ 400 crore (4) ₹ 160 crore

17. Which of the following statements are true ?

(A) Quantitative tools control the extent of money supply by changing the CRR.

(B) There are two types of open market operations – outright and upright.

(C) A fall in the bank rate can decrease the money supply.

(D) Selling of a bond by RBI leads to reduction in quantity of reserves.

(E) The RBI can influence money supply by changing the rate at which it gives loan to the commercial banks.

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (C) and (D) only

(2) (A), (B) and (D) only

(3) (B), (D) and (E) only

(4) (A), (D) and (E) only

SPACE FOR ROUGH WORK

14. ਥ੍ਰਿਫਟ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ :

(1) ਜੇਕਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬੱਚਤ ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ, ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹੇਗਾ।

(2) ਜੇਕਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਖਰਚ ਕੀਤੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚਤ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ, ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹੇਗਾ।

(3) ਜੇਕਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬੱਚਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚਤ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ, ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹੇਗਾ।

(4) ਜੇਕਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬੱਚਤ ਆਮਦਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚਤ ਦਾ ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ, ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਸਥਿਰ ਰਹੇਗਾ।

15. _____ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

(1) ਸਾਬਕਾ-ਐਂਟੀ
(2) ਸਾਬਕਾ ਪੋਸਟ
(3) ਨਿਰੰਤਰ
(4) ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ

16. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਗੁਣਕ ਦਾ ਮੁੱਲ 5 ਹੈ ਅਤੇ ਵਧੀ ਹੋਈ ਆਮਦਨ 800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਲੱਭੋ।

(1) 4000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
(2) 120 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
(3) 400 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ
(4) 160 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ

17. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸੱਚ ਹੈ ?

(A) ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਸਾਧਨ ਸੀ.ਆਰ.ਆਰ. ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(B) ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ – ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾ।

(C) ਬੈਂਕ ਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(D) ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਬਾਂਡ ਵੇਚਣ ਨਾਲ ਭੰਡਾਰ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

(E) ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਉਸ ਦਰ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) ਸਿਰਫ (A), (C) ਅਤੇ (D)
(2) ਸਿਰਫ (A), (B) ਅਤੇ (D)
(3) ਸਿਰਫ (B), (D) ਅਤੇ (E)
(4) ਸਿਰਫ (A), (D) ਅਤੇ (E)

SPACE FOR ROUGH WORK

18. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Bank Rate	(I)	Securities are pledged in order to repurchase
(B)	Marginal Standing Facility	(II)	Minimum rate at which funds are provided for long term
(C)	Repo Rate	(III)	Also known as Penal Interest Rate
(D)	Reverse Repo Rate	(IV)	Central Bank borrows funds from commerical banks

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

19. Which of the following is ***not*** a function of Central Bank ?

(1) It controls the money supply in the economy through different rates.

(2) It acts as a banker to the government.

(3) It accepts deposits and give loans to people.

(4) It issues the currency of the country.

20. Article 112 deals with :

(1) Consolidated Fund of India (2) Public Account

(3) Union Budget (4) Contingency Fund

21. All those elements which create liability and decrease the assets of government are known as :

(1) Capital Receipts (2) Capital Payments

(3) Revenue Receipts (4) Revenue Payments

22. Arrange the following elements in correct chronological sequence (earliest to latest) :

(A) Smithsonian Agreement (B) Bretton Woods Conference

(C) Establishment of WTO (D) Gold Standard

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (D), (B), (A), (C)

(3) (D), (A), (B), (C) (4) (C), (B), (D), (A)

SPACE FOR ROUGH WORK

18. ਸੂਚੀ-I ਦਾ ਸੂਚੀ-II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I	**ਸੂਚੀ-II**
(A) ਬੈਂਕ ਦਰ	(I) ਪ੍ਰਤੀਭੂਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(B) ਮਾਰਜੀਨਲ ਸਟੈਂਡਿੰਗ ਸਹੂਲਤ	(II) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਰ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(C) ਰੈਪੋ ਦਰ	(III) ਇਸ ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਆਜ ਦਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
(D) ਰਿਵਰਸ ਰੈਪੋ ਦਰ	(IV) ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਉਧਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

19. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕੇਂਦਰੀ ਬੈਂਕ ਦਾ ਕੰਮ ***ਨਹੀਂ*** ਹੈ ?

(1) ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(2) ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਬੈਂਕਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(3) ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
(4) ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਦਰਾ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

20. ਅਨੁਛੇਦ 112 ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ :

(1) ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਚਿਤ ਫੰਡ
(2) ਜਨਤਕ ਖਾਤਾ
(3) ਕੇਂਦਰੀ ਬਜਟ
(4) ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਫੰਡ

21. ਉਹ ਸਾਰੇ ਤੱਤ ਜੋ ਦੇਣਦਾਰੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
(2) ਪੂੰਜੀਗਤ ਭੁਗਤਾਨ
(3) ਮਾਲੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
(4) ਮਾਲੀਆ ਭੁਗਤਾਨ

22. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ :

(A) ਸਮਿਥਸੋਨੀਅਨ ਸਮਝੌਤਾ
(B) ਬ੍ਰੈਟਨ ਵੁਡ ਕਾਨਫਰੰਸ
(C) ਡਬਲਯੂ. ਟੀ. ਓ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
(D) ਗੋਲਡ ਸਟੈਂਡਰਡ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (D), (B), (A), (C)
(3) (D), (A), (B), (C)
(4) (C), (B), (D), (A)

SPACE FOR ROUGH WORK

23. Under flexible exchange rate, when the price of domestic currency in terms of foreign currency increases, it is called _____ .

(1) Depreciation of domestic currency

(2) Appreciation of domestic currency

(3) Devaluation of domestic currency

(4) Revaluation of domestic currency

24. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Pegged exchange rate system	(I)	Setting up of IMF and World Bank
(B)	Managed floating	(II)	Fixed exchange rate system
(C)	Bretton Woods Conference	(III)	Dirty floating
(D)	Third element in BOP	(IV)	Error and Omission Account

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

25. Casualization of workforce would result in :

(1) Decrease in the vulnerablility of the workforce.

(2) Increase in the vulnerability of the workforce.

(3) Increase in the number of regular workers.

(4) Income and employment stablility.

26. Choose the correct chronological sequence in ascending order (earliest to latest) :

(A) Establishment of NABARD

(B) FRBMA (Fiscal Responsibility and Budget Management Act)

(C) Third Five Year Plan

(D) Nationalization of RBI

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (D), (A), (B), (C) (4) (D), (C), (A), (B)

SPACE FOR ROUGH WORK

23. ਲਚਕਦਾਰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੇਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਘਰੇਲੂ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ
(2) ਘਰੇਲੂ ਮੁਦਰਾ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
(3) ਘਰੇਲੂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਵਿਮੁੱਲਣ
(4) ਘਰੇਲੂ ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁੱਲਾਂਕਣ

24. ਸੂਚੀ-I ਦਾ ਸੂਚੀ-II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I	**ਸੂਚੀ-II**
(A) ਪੈਗਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੇਟ ਸਿਸਟਮ	(I) ਆਈ.ਐੱਮ.ਐੱਫ. ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
(B) ਯੋਜਨਾ ਫਲੋਟਿੰਗ	(II) ਫਿਕਸਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਰੇਟ ਸਿਸਟਮ
(C) ਬ੍ਰੈਟਨ ਵੁੱਡਜ਼ ਕਾਨਫਰੰਸ	(III) ਗੰਦੀ ਫਲੋਟਿੰਗ
(D) ਬੀ.ਓ.ਪੀ. ਵਿੱਚ ਤੀਜਾ ਤੱਤ	(IV) ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਖਾਤਾ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A) - (II), (B) - (I), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

25. ਕਾਰਜਬਲ ਦੇ ਆਰਜੀਕਰਨ (ਕੈਜੂਲਾਈਜੇਸ਼ਨ) ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ -

(1) ਕਾਰਜਬਲ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਕਮੀ
(2) ਕਾਰਜਬਲ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ
(3) ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ
(4) ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਥਿਰਤਾ

26. ਵਧਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਤਰਤੀਬ ਚੁਣੋ :

(A) ਨਾਬਾਰਡ NABARD ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ
(B) ਐੱਫ.ਆਰ.ਬੀ.ਐੱਮ.ਏ. (ਵਿੱਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਬਜਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ)
(C) ਤੀਜੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ
(D) ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (A), (C), (B), (D)
(3) (D), (A), (B), (C)
(4) (D), (C), (A), (B)

SPACE FOR ROUGH WORK

27. _____ implies that resource extraction is not above the rate of regeneration of resources and the wastes generated are within the assimilating capacity of the environment.

(1) Absorptive capacity (2) Carrying capacity

(3) Subsistence capacity (4) Exhaustive capacity

28. Government of India enacted the Right to Education Act in 2009 to make free education a Fundamental Right of all children in the age group of _____ years.

(1) 4 – 10 (2) 6 – 12

(3) 6 – 14 (4) 8 – 15

29. Following are the sources of electricity generation in India. Arrange them in correct sequence on the basis of total power generation capacity (higher to lower) :

(A) Nuclear

(B) Thermal

(C) New and renewable energy

(D) Hydro

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (B), (C), (D), (A) (4) (B), (D), (C), (A)

30. Arrange the following items in correct sequence :

(A) Competition Act

(B) FEMA

(C) FERA

(D) MRTP

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A), (B), (C), (D) (2) (A), (C), (B), (D)

(3) (D), (C), (B), (A) (4) (C), (B), (D), (A)

31. The Great Leap Forward (GLF) campaign was initiated in _____ .

(1) 1948 (2) 1938

(3) 1958 (4) 1942

SPACE FOR ROUGH WORK

27. _____ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਸਰੋਤ ਕੱਢਣਾ, ਸਰੋਤ ਦੇ ਪੁਨਰਜਨਮ ਦੀ ਦਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ।

(1) ਸੋਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ
(2) ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ
(3) ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ
(4) ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸਮਰੱਥਾ

28. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2009 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਫ਼ਤ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ _____ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(1) 4-10
(2) 6-12
(3) 6-14
(4) 8-15

29. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ।

(A) ਪ੍ਰਮਾਣੂ
(B) ਥਰਮਲ
(C) ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਨਵਿਆਉਣਯੋਗ ਊਰਜਾ
(D) ਹਾਈਡ੍ਰੋ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (A), (C), (B), (D)
(3) (B), (C), (D), (A)
(4) (B), (D), (C), (A)

30. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮਦਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕਰੋ :

(A) ਮੁਕਾਬਲਾ ਐਕਟ
(B) ਐੱਫ.ਈ.ਐੱਮ.ਏ. (FEMA)
(C) ਐੱਫ.ਈ.ਆਰ.ਏ. (FERA)
(D) ਐੱਮ.ਆਰ.ਟੀ.ਪੀ. (MRTP)

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A), (B), (C), (D)
(2) (A), (C), (B), (D)
(3) (D), (C), (B), (A)
(4) (C), (B), (D), (A)

31. ਗ੍ਰੇਟ ਲੀਪ ਫਾਰਵਰਡ (ਜੀ. ਐੱਲ. ਐੱਫ.) ਮੁਹਿੰਮ _____ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(1) 1948
(2) 1938
(3) 1958
(4) 1942

32. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I		**List-II**
(A)	Great Leap Forward	(I)	Protecting the future generation
(B)	Mao Zedong	(II)	Aimed at industralising the country on a massive scale
(C)	Brundtland Commission	(III)	Introduced the Great Proletarian Cultural Revolution
(D)	Our Common Future	(IV)	Seminal Report that explained sustainable development as meeting the basic needs of all for a better life

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. Second phase of Green Revolution is termed from :

(1) mid 1960s to mid 1970s

(2) mid 1970s to mid 1980s

(3) mid 1950s to mid 1960s

(4) mid 1980s to mid 1990s

34. During 1980s, the growth rate in Pakistan improved on account of which of the following reasons ?

(1) Institutionalised process of technical change

(2) A good harvest

(3) Sustainable export of manufactured goods

(4) High amount of foreign direct investment inflow

35. When there is unexpected rise in the sales _____ .

(1) Aggregate demand would decline.

(2) There will be unplanned accumulation of inventories.

(3) There will be unplanned decumulation of inventories.

(4) Normal profit would be lower.

36. During festive season, the currency deposit ratio _____ .

(1) decreases (2) increases

(3) has no impact on it (4) first decreases then increases

SPACE FOR ROUGH WORK

32. ਸੂਚੀ-I ਦਾ ਸੂਚੀ-II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I	**ਸੂਚੀ-II**
(A) ਮਹਾਨ ਲੀਪ ਫਾਰਵਰਡ	(I) ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ
(B) ਮਾਓ ਜ਼ੇਦੋਂਗ	(II) ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਨਅਤੀਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼
(C) ਬਰੰਟਲੈਂਡ ਕਮਿਸ਼ਨ	(III) ਮਹਾਨ ਪ੍ਰੋਲੇਟੇਰੀਅਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ
(D) ਸਾਡਾ ਸਾਂਝਾ ਭਵਿੱਖ	(IV) ਮੁੱਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋ:

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)
(2) (A) - (II), (B) - (III), (C) - (I), (D) - (IV)
(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)
(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

33. ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੱਕ
(2) 1970 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੱਕ
(3) 1950 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੱਕ
(4) 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਮੱਧ ਤੱਕ

34. 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਦਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ?

(1) ਤਕਨੀਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾਗਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
(2) ਚੰਗੀ ਫ਼ਸਲ
(3) ਨਿਰਮਿਤ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਰਯਾਤ
(4) ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਹਾਅ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ

35. ਜਦੋਂ ਵਿਕਰੀ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ _____ ।

(1) ਕੁੱਲ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆਵੇਗੀ।
(2) ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੰਗ੍ਰਹਿ।
(3) ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਸੂਚੀ ਕੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।
(4) ਆਮ ਲਾਭ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗਾ।

36. ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੌਰਾਨ, ਮੁਦਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਨੁਪਾਤ _____ ।

(1) ਘਟਦਾ ਹੈ
(2) ਵਧਦਾ ਹੈ
(3) 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ
(4) ਪਹਿਲਾਂ ਘਟਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਵਧਦਾ ਹੈ

SPACE FOR ROUGH WORK

37. European Monetary Union was created in _____.

(1) 1996 (2) 1994

(3) 1999 (4) 2002

38. Identify the correct statement in the context of Circular Flow of Income in a two sector economy :

(1) Household receives factor services from firms.

(2) Household invests while firm saves.

(3) Firms produce goods and services.

(4) Household supplies factor services to Government.

39. Identify the correct set of statements.

(A) Ex Ante Saving represents what is actually planned to save.

(B) Ex Post Saving represents what is actually planned to save.

(C) Ex Post Saving depicts what has actually happened.

(D) Ex Ante Post Saving represents what is actually saved.

Choose the ***correct*** answer from the options given below :

(1) (A) and (D) only

(2) (A) and (C) only

(3) (B) and (D) only

(4) (C) and (D) only

40. Match **List-I** with **List-II** :

	List-I (Elements)		**List-II (Features)**
(A)	Annual Financial Statement	(I)	Create liabilities or reduce financial assets
(B)	Capital Receipts	(II)	Trade surplus
(C)	Capital Payment	(III)	Main budget document
(D)	Export > Import	(IV)	Create financial assets or reduce liabilities

Choose the correct answer from the options given below :

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV)

(2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III)

(4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

37. ਯੂਰਪੀਅਨ ਮੁਦਰਾ ਸੰਘ _____ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(1) 1996 (2) 1994

(3) 1999 (4) 2002

38. ਦੋ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰਕੁਲਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।

(1) ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਰਮਾਂ ਤੋਂ ਗਣਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

(2) ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਬੱਚਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(3) ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

(4) ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਸਪਲਾਈ ਫੈਕਟਰ ਸੇਵਾਵਾਂ।

39. ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ।

(A) ਐਕਸ ਐਂਟੀ ਸੇਵਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(B) ਐਕਸ ਪੋਸਟ ਸੇਵਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

(C) ਐਕਸ ਪੋਸਟ ਸੇਵਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ।

(D) ਐਕਸ ਐਂਟੀ ਪੋਸਟ ਸੇਵਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) ਸਿਰਫ (A) ਅਤੇ (D) (2) ਸਿਰਫ (A) ਅਤੇ (C)

(3) ਸਿਰਫ (B) ਅਤੇ (D) (4) ਸਿਰਫ (C) ਅਤੇ (D)

40. ਸੂਚੀ-I ਦਾ ਸੂਚੀ-II ਨਾਲ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :

ਸੂਚੀ-I (ਤੱਤ)	**ਸੂਚੀ-II (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ)**
(A) ਸਲਾਨਾ ਵਿੱਤੀ ਬਿਆਨ	(I) ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਬਣਾਓ ਜਾਂ ਵਿੱਤੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਓ
(B) ਪੂੰਜੀਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ	(II) ਵਪਾਰ ਸਰਪਲੱਸ
(C) ਪੂੰਜੀਗਤ ਭੁਗਤਾਨ	(III) ਮੁੱਖ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼
(D) ਨਿਰਯਾਤ > ਆਯਾਤ	(IV) ਵਿੱਤੀ ਸੰਪਤੀ ਬਣਾਓ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀਆਂ ਘਟਾਓ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਚੁਣੋਃ

(1) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (III), (D) - (IV) (2) (A) - (III), (B) - (I), (C) - (IV), (D) - (II)

(3) (A) - (I), (B) - (II), (C) - (IV), (D) - (III) (4) (A) - (III), (B) - (IV), (C) - (I), (D) - (II)

SPACE FOR ROUGH WORK

Read the following passage and answer the next five questions :

In our quest to increase agricultural production during the last five decades or so, we almost totally neglected the use of compost and completely switched over to chemical fertilizers. The result is that large tracts of productive land have been adversely affected, water bodies including ground water system have suffered due to chemical contamination and demand for irrigation has been going up year after year. Farmers, in large numbers all over the country, have again started using compost made from organic wastes of different types. In certain parts of the country, cattle are maintained only because they produce dung which is an important fertilizer and soil conditioner.

Earthworms can convert organic matter into compost faster than the normal composting process. This process is now being widely used. Indirectly, the civic authorities are benefitted too as they have to dispose reduced quantity of waste.

41. How is civic authority getting benefitted due to biocomposting ?

(1) They have to dispose increased quantity of waste.

(2) They don't have to dispose any waste.

(3) Because civic authority has no role in waste management.

(4) They have to dispose reduced quantity of waste.

42. Choose the correct statement concerned with the passage :

(1) Earthworm takes equal time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(2) Earthworm takes more time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(3) Earthworm takes less time to convert organic matter into compost with respect to normal composting process.

(4) Comparison between earthworm based composting and normal composting cannot be made.

43. Water bodies including ground water system have suffered due to :

(1) Biocomposting

(2) Chemical contamination and increased demand for irrigation

(3) Organic farming

(4) Increased fertility of land

SPACE FOR ROUGH WORK

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜੋ ਅਤੇ ਅਗੇ ਦਿਤੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਾਡੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ । ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਤਪਾਦਕ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਜਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਮੇਤ ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਗੰਦਗੀ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ । ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਜੈਵਿਕ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਤੋਂ ਬਣੀ ਖਾਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ । ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੋਬਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖਾਦ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਹੈ ।

ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਲੋ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਖਾਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੁਣ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਉਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨਾਗਰਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

41. ਬਾਇਓ-ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਕਾਰਣ ਨਾਗਰਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ?

(1) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ।

(3) ਕਿਉਂਕਿ ਕੂੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਅਥਾਰਿਟੀ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(4) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

42. ਪੈਰੇ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਚੁਣੋ

(1) ਆਮ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(2) ਆਮ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(3) ਆਮ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਜੈਵਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(4) ਕੀੜੇ-ਮਕੋੜੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਆਮ ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ ਵਿਚਕਾਰ ਤੁਲਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

43. ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਮੇਤ ਜਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈਃ

(1) ਬਾਇਓ-ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ

(2) ਰਸਾਇਣਕ ਗੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

(3) ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ

(4) ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ

SPACE FOR ROUGH WORK

44. In certain parts of the country, cattle are maintained only because they _____ .

(1) Produce milk to increase income of farmers

(2) Produce dung which is an important fertilizer and soil conditioner

(3) Work as insect repellants

(4) Are a symbol of traditional ethics and values

45. What should be the suitable title for the above passage ?

(1) Biocomposting (2) Biopest Control

(3) Traditional Knowledge and Practice (4) Uses of Chemical Fertilizers

Read the following passage and answer the next five questions.

India had an independent economy before the advent of the British rule. Though agriculture was the main source of livelihood for most people, yet, the country's economy was characterised by various kinds of manufacturing activities. India was particularly well known for its handicraft industries in the fields of cotton and silk textiles, metal and precious stone works etc. These products enjoyed a worldwide market based on the reputation of the fine quality of material used and the high standards of craftsmanship seen in all imports from India. The economic policies pursued by the colonial government in India were concerned more with the protection and promotion of the economic interests of their home country than with the development of the Indian economy. Such policies brought about a fundamental change in the structure of the Indian economy — transforming the country into a supplier of raw materials and consumer of finished industrial products from Britain. Obviously, the colonial government never made any sincere attempt to estimate India's national and per capita income. Some individual attempts which were made to measure such incomes yielded conflicting and inconsistent results. Among the notable estimators — Dadabhai Naoroji, William Digby, Findlay Shirras, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai — it was Rao, whose estimates during the colonial period were considered very significant. However, most studies did find that the country's growth of aggregate real output during the first half of the twentieth century was less than two per cent coupled with a meagre half per cent growth in per capita output per year.

46. Before the British rule, India was well known for which manufacturing industries' products ?

(1) Cotton and Silk or Khadi textiles

(2) Cotton and Engineering products

(3) Cotton and Silk textiles, metal and precious stones, etc

(4) Engineering goods and precious metals

SPACE FOR ROUGH WORK

44. ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ _____ ।

(1) ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੂਧ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

(2) ਗੋਬਰ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਖਾਦ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰ ਹੈ, ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹਨ

(3) ਕੀਟ ਨਿਵਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ

(4) ਰਵਾਇਤੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ

45. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

(1) ਬਾਇਓ-ਕੰਪੋਸਟਿੰਗ (2) ਬਾਇਓਪੈਸਟ ਕੰਟਰੋਲ

(3) ਰਵਾਇਤੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ (4) ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਅਗੇ ਦਿਤੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਮਾਣ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਧਾਤ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਧੀਆ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਰਾਮਦਾਂ ਵਿੱਚ ਵੇਖੀ ਗਈ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਵਧੇਰੇ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ-ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੁਹਿਰਦ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।.ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁੱਝ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤ ਨਤੀਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ-ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ, ਵਿਲੀਅਮ ਡਿਗਬੀ, ਫਿੰਡਲੇ ਸ਼ਿਰਾਸ, ਵੀ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਓ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਦੇਸਾਈ – ਇਹ ਰਾਓ ਹੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਾਲ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਐਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੱਧਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

46. ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਭਾਰਤ ਕਿਸ ਨਿਰਮਾਣ ਉਦਯੋਗ ਉਤਪਾਦ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ?

(1) ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਜਾਂ ਖਾਦੀ ਦੇ ਕੱਪੜੇ

(2) ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਉਤਪਾਦ

(3) ਕਪਾਹ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਧਾਤ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਪੱਥਰ ਆਦਿ

(4) ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤ

47. What kind of interests was the colonial government concerned with in the economic policy for Indian industries ?

(1) To promote the handicraft industries of India

(2) Promote and protect small scale industries of India

(3) Protect and promote the economic interests of Indian industry along with their home country

(4) Provide protection and promotion of the economic interests of their home country

48. Choose the economists who estimated India's National Income and Per Capita Income.

(1) Dadabhai Naoroji, William Digby, Bernier, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(2) Dadabhai Naoroji, William Digby, Findlay Shirras, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(3) Dadabhai Naoroji, Jagdish Bhagwati, V.K.R.V. Rao and R.C. Desai

(4) Dadabhai Naoroji, Findlay Shrirras and V.K.R.V. Rao

49. What was the country's growth of aggregate real output during the first half of the 20th century ?

(1) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre one percent growth in per capita output per year.

(2) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre one and a half percent growth in per capita output per year.

(3) The country's growth of aggregate real output was less than two and a half percent coupled with a meagre half percent growth in per capita output per year.

(4) The country's growth of aggregate real output was less than two percent coupled with a meagre half percent growth in per capita output per year.

50. According to the passage, which of the following statement was true about Indian industries' products ?

(1) Indian products were of inferior quality and cheap in the worldwide market.

(2) Indian products were promoted by the colonial government and competed with other countries' markets also.

(3) Indian products enjoyed a worldwide market based on quality of material used and the high standard of craftsmanship.

(4) Indian products' raw material for primary goods was imported from the other countries and it helped to increase export.

SPACE FOR ROUGH WORK

47. ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ?

(1) ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਸਤਕਾਰੀ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ।

(2) ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ।

(3) ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਕਰਨਾ।

(4) ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ।

48. ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ।

(1) ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ, ਵਿਲੀਅਮ ਡਿਗਬੀ, ਬਰਨੀਅਰ, ਵੀ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਓ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਦੇਸਾਈ

(2) ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ, ਵਿਲੀਅਮ ਡਿਗਬੀ, ਫਿੰਡਲੇ ਸ਼ਿਰਾਸ, ਵੀ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਓ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਦੇਸਾਈ

(3) ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ, ਜਗਦੀਸ਼ ਭਗਵਤੀ, ਵੀ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਓ ਅਤੇ ਆਰ.ਸੀ. ਦੇਸਾਈ

(4) ਦਾਦਾਭਾਈ ਨੌਰੋਜੀ, ਫਿੰਡਲੇ ਸ਼੍ਰੀਰਸ ਅਤੇ ਵੀ.ਕੇ.ਆਰ.ਵੀ. ਰਾਓ

49. 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ?

(1) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(2) ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਡੇਢ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(3) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਢਾਈ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੱਧਾ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(4) ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੁੱਲ ਅਸਲ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਅੱਧਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

50. ਪੈਰੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਬਿਆਨ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਉਤਪਾਦ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਹੈ?

(1) ਭਾਰਤੀ ਉਤਪਾਦ ਨਿਮਨ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਸਸਤਾ ਸੀ।

(2) ਭਾਰਤੀ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

(3) ਭਾਰਤੀ ਉਤਪਾਦ ਨੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਦੀ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ।

(4) ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਸੀ।

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

SPACE FOR ROUGH WORK

Read carefully the following instructions :

8. No candidate will be allowed to leave the OMR Answer Sheet blank. If any OMR Answer Sheet is found blank, it shall be crossed by the Invigilator with his/her signature, mentioning "Cancelled" on it.

9. Do not tear or fold any page of the Test Booklet and OMR Answer Sheet.

10. Candidates are advised to ensure that they fill the correct particulars on the OMR Answer Sheet, i.e., Application No., Roll No., Test Booklet No., Name, Mother's Name, Father's Name and Signature.

11. In case of any discrepancy in any question between English and Hindi/Regional language version, the English version will be considered as the final version for evaluation.

12. Rough work is to be done in the space provided for this purpose in the Test Booklet only.

13. The answers will be evaluated through electronic scanning process. Incomplete or incorrect entries may render the OMR Answer Sheet invalid.

14. Candidates are advised not to fold or make any stray marks on the OMR Answer Sheet. Use of Eraser, Nail, Blade, White Fluid/Whitener, etc., to smudge, scratch or damage in any manner the OMR Answer Sheet during examination is strictly prohibited. Candidature and OMR Answer Sheet of candidates using Eraser, Nail, Blade or White Fluid/Whitener to smudge, scratch or damage in any manner shall be cancelled.

15. There will be one copy of OMR Answer Sheet i.e., the Original Copy. After the examination is over, the candidate shall hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator. The candidate can take away the Test Booklet after the examination is over. If the candidate does not hand over the OMR Answer Sheet to the Invigilator and goes away with the OMR Answer Sheet, his/her candidature shall be cancelled and criminal proceedings shall also be initiated against him/her.

16. Candidates are advised strictly not to carry handkerchief, any mobile phone, any type of watch, belt or wear ornaments like ring, chain, ear-ring, etc., electronic or communication device, pen, pencil, eraser, sharpener and correction fluid to the Examination Centre. If any candidate is found possessing any such item, he/she will not be allowed to enter the examination centre. Possession of a mobile phone or any other aiding material as mentioned above by the candidate in the examination room will be treated as a serious violation and it may lead to cancellation of the candidature and debarring him/her from future examinations.

17. If a candidate violates any instructions or shows any indiscipline or misbehaviour, appropriate action will be taken including cancellation of candidature and debarring from future examinations.

18. Use of electronic/manual calculator is **not** allowed.

ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :

8. ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਖਾਲੀ ਛੱਡਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਖਾਲੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਇਨਵੀਜੀਲੇਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਨਾਲ ਪਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ 'ਤੇ "ਰੱਦ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

9. ਟੈਸਟ ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਨੇ ਨੂੰ ਨਾ ਤੇ ਪਾੜੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੋਲਡ ਕਰੋ।

10. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਸਹੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ, ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਨੰਬਰ, ਨਾਮ, ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ।

11. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ/ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਅੰਤਮ ਸੰਸਕਰਣ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

12. ਸਿਰਫ ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੇਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਮੋਟਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

13. ਜਵਾਬਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਸਕੈਨਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਧੂਰੀਆਂ ਜਾਂ ਗਲਤ ਐਂਟਰੀਆਂ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

14. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ 'ਤੇ ਨਾ ਫੋਲਡ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਣਚਾਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਬਣਾਉਣ। ਇਰੀਜ਼ਰ, ਨੇਲ, ਬਲੇਡ, ਸਫੈਦ ਤਰਲ/ਵ੍ਹਾਈਟਨਰ, ਆਦਿ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੌਰਾਨ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੱਬੇ, ਸਕ੍ਰੈਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ, ਇਰੇਜ਼ਰ, ਨੇਲ, ਬਲੇਡ ਜਾਂ ਸਫੈਦ ਫਲੂਇਡ/ਵਾਈਟਨਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੱਬੇ, ਸਕ੍ਰੈਚ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

15. ਓ.ਐੱਮ.ਆਰ. ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਯਾਨੀ ਅਸਲ ਕਾਪੀ। ਇਮਤਿਹਾਨ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਟੈਸਟ ਬੁੱਕਲੈੱਟ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਦਾ ਅਤੇ OMR ਉੱਤਰ ਪੱਤਰੀ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

16. ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਿਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰੁਮਾਲ, ਮੋਬਾਈਲ ਫ਼ੋਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਘੜੀ, ਬੈਲਟ ਜਾਂ ਗਹਿਣੇ ਜਿਵੇਂ ਅੰਗੂਠੀ, ਚੇਨ, ਕੰਨ-ਰਿੰਗ ਆਦਿ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਜਾਂ ਸੰਚਾਰ ਯੰਤਰ, ਪੈੱਨ, ਪੈਨਸਿਲ, ਇਰੇਜ਼ਰ, ਸ਼ਾਰਪਨਰ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਨਾ ਰੱਖਣ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਰੂਮ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

17. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸੇ ਹਦਾਇਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

18. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਮੈਨੂਅਲ ਕੈਲਕੁਲੇਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ **ਨਹੀਂ** ਹੈ।